MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
MAGRI ALBERT J.

Seduta ta' 02 ta' Ottubru, 2002

Citazzjoni Numru. 1135/2001/1

Anthony Sammut

Vs

Joseph u Grace Peeters

Il-Qorti,

Rat c-citazzjoni presentata fit-22 ta' Gunju 2001 li permezz taghha l-attur wara li ppremetta illi l-konvenuti huma debituri tieghu fl-ammont cert u likwidu ta' elfejn seba' mija u tmenin lira (LM2,780) import ta' kambjala li mmaturat fit-30 ta' Dicembru 1995; illi l-konvenuti debitament interpellati sabiex jersqu ghal hlas baqghu inadempjenti; illi dan il-kreditu huwa dovut, cert u likwidu u jikkonkorru dwaru l-elementi rikjesti mill-artikoli 167 sa 170 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta Malta, stante li fil-fehma ta' l-attur il-konvenuti ma ghandhom ebda difiza x'iressqu kontra t-talba ta' l-attur biex huma jhallsu, kif jidher mill-affidavit hawn anness; talab li din il-Qorti:-

1. taqta' u tiddecidi din il-kawza bid-dispensa tas-smiegh ghal finijiet ta' l-artikoli 167 sa 170 tal-Kodici ta' Organizazzjoni u Procedura Civili u,
2. tikkundanna lill-konvenuti ihallsu lill-attur is-somma ta' LM2,780 import ta' kambjala li mmaturat fit-30 ta' Dicembru 1995.

Bl-ispejjes inkluzi dawk ta' l-ittra legali tal-24 ta' Jannar 1997, 2 ta' Marzu 1998 u ta' l-ittra ufficjali tas-7 ta' Ottubru 1998 u bl-imghax mit-30 ta' Dicembru 1995 ilkoll kontra l-konvenuti li huma minn issa ngunti in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni, l-lista tax-xiehda u d-dokument ezebit mill-attur

Rat id-digriet taghha tat-28 ta' Novembru 2001 meta l-konvenuti nghataw l-fakolta li jikkontestaw it-talba attrici.

Rat in-nota tal-konvenuti presentata fit-3 ta' Dicembru 2001 li permezz taghha eccepew:-
1. Illi l-azzjoni attrici hija perenta bit-trapass ta' hames snin mid-data tal-maturazzjoni tal-kambjala de quo ai termini ta' l-artikoli 541 u 542 tal-Kap 13 tal-Ligijiet ta' Malta.
2. In-nullita tac-citazzjoni stante li nieqsa mid-dikjarazzjoni tal-fatti mehtiega a tenur ta' l-artikolu 156(3) Kap 12.
3. Illi huwa nieqes element mehtieg ghall-formalita' tal-kambjala de quo, ossia l-firma tat-traent skond il-ligi.
4. Illi l-ammont mitlub ma huwiex dovut stante li l-kambjala tirrappresenta dejn ta' terzi fil-konfront ta' l-attur, liemadejn kien ser jigi assunt mill-konvenuti in konnessjoni ma' negozju li eventwalment ma sehhx u li gie mhassar bil-kunsens tal-partijiet, u bid-dikjarazzjoni ta' l-attur li thassar kollox u li ma ghandu jiehu xejn minghand l-konvenuti.
5. Illi l-azzjoni attrici hija ukoll affetta minn frode, stante li fiz-zmien li fih kien intlahaq il-ftehim imsemmi, l-attur ma rrestitwiex il-kambjala de quo b'mod intenzjonali.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xiehda tal-konvenuti.

Rat il-verbal ta' l-udjenza tal-10 ta' Mejju 2002 meta l-kawza giet imhollija ghas-sentenza fuq l-eccezzjoni tad-dekadenza ta' l-azzjoni.

Hadet konjizzjoni tan-noti tal-kontendenti.

Ittrattat il-kawza.

Ikkunsidrat:

F'dawn il-proceduri qed issir talba sabiex il-konvenuti jigu kkundannati jhallsu import ta' kambjala minnhom rilaxxata favur l-attur. Din il-kambjala li inharget fis-27 ta' Lulju 1994 ghas-somma ta' LM2780 immaturat fit-30 ta' Dicembru 1995. Il-proceduri odjerni gew istitwiti fit-22 ta' Gunju 2001 wara li l-konvenut Joseph Peeters kien gie debitament interpellat b'ittra ufficjali tas-7 ta' Ottubru 1998 notifikata fil-15 ta' Ottubru ta' l-istess sena.

Il-konvenut qed jeccepixxu l-preskrizzjoni ta' l-azzjoni a termini ta' l-artikoli 541 u 542 tal-Kap 13 tal-Ligijiet ta' Malta stante li ghaddew aktar minn hames snin mid-data tal-maturazzjoni tal-kambjala.

L-artikolu 541 tal-Kap 13 jghid hekk:-
"Iz-zminijiet kollha stabbiliti bid-disposizzjoni ta' dan il-Kodici ghall-ezercizzju ta' azzjonijiet jew regressi li gejjin minn atti kummercjali, huma perentorji; u l-beneficcju tar-*restitutio in integrum* bis-sahha ta' titolu, motiv jew privilegg li jkun, ma jghoddx."

L-artikolu 542 tal-istess Kodici jghid hekk:
"Bla hsara tad-disposizzjonijiet ta' l-artikoli 238, 239 u 263, l-azzjonijiet li gejjin minn kambjali jew minn biljetti negozjabbli jew *promissory notes* jaqghu bil-preskrizzjoni wara hames snin minn dakinhar li jaghlqu, u l-azzjonijiet li gejjin minn tratti jew *cheques* fuq bankiera jew kaxxiera jaqghu bil-preskrizzjoni wara hames snin mid-data taghhom".

Dawn iz-zewg artikoli dejjem qajmu certa incertezza dwar jekk l-periodu ta' hames snin imsemmi fl-artikolu 542

ghandux jigi kunsidrat bhala terminu ta' preskrizzjoni u kwindi bid-dritt ta' interruzzjoni a termini ta' l-artikolu 2128 tal-Kap 16, kif qed isostni l-attur; jew jekk dan it-terminu huwiex wiehed ta' dekadenza b'mod li d-dritt ta' l-azzjoni jintilef kemm'l darba din ma tigiex istitwita entro dak il-perjodu. Kif qed isostnu l-konvenuti.

Id-difensuri tal-kontendenti ghamlu sottomissjonijiet akkurati u bazati fuq gurisprudenza tal-qrati taghna li pero, jservu biex aktar jenfasizzaw id-disgwid li holqot il-kelma "*preskrizzjoni*" fl-artikolu 542 tal-Kap 13. Din il-Qorti, wara li hadet konjizzjoni tas-sottomissjonijiet tal-kontendenti u tas-sentenzi citati, hija tal-fehma li l-opinjoni espressa mill-Qorti ta' prima istanza fil-kawza fl-ismijiet "Joseph Petroni noe vs Joseph Zahra", kif sussegwentement konfermata mill-Qorti tal-Appell Inferjuri fis-7 ta' Dicembru 1997 hija dik korretta. Kif sewwa osservat l-Qorti ta' l-Appell "*Ghalhekk, ghalkemm il-Kodici Kummercjali, fl-Artikoli ta' wara l-art. 633 (541) jsemmi "preskrizzjoni" din, minhabba l-art. 633 (541) titqies preskrizzjoni perentorja, li ma tistax tkun hlief dekadenza, altriment kif osservat anke l-ewwel qorti, l-Art. 633 (541) jsir ghal kollox inutili, u interpretazzjoni li twassal ghas-superfuwita' ghandha tigi evitata.*"

Preskrizzjoni hija definita fli Standard Dictionary (Funk & Wagnalls) bhala "*a mode of acquiring title to property founded on uninterrupted possess; a mode of losing a right or title by failture to assert it within a given time;*" jew ahjar "*the period after which a neglected right or title cannot be asserted.*" L-ewwel kuncett, u cioe d-dritt ta' akkwist ta' proprjeta' bid-dekors taz-zmien jsieb li zvogg tieghu fis-subinciz (1) ta' l-artikolu 2107 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta fejn jinghad li l-preskrizzjoni *"hija mod ta' akkwist ta' jedd b'pussess kontinwu, mhux miksur, pacifiku, pubbliku u mhux ekwivoku, ghal zmien* (sottolinear tal-Qorti) *li tghid il-ligi."* Mentri fis-subinciz (2) tal-istess artikolu hemm rifless it-tieni aspett tal-preskrizzjoni u cioe meta din isservi bhala "*mezz sabiex wiehed jehles minn azzjoni meta l-kreditur ma jkunx ezercita l-jedd tieghu ghal zmien* (sottolinear tal-Qorti) *li tghid il-ligi.*" Biex wiehed jakkwista dritt jew jitlef xi dritt

iehor, jehtieg it-trapass taz-zmien li tistbilixxi l-ligi f'kull kaz partikolari. Dan huwa l-hekk imsejjah "*perjodu preskrittiv."*

It-Titolu XXV tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta li jirregola l-istitut tal-preskrizzjoni jelenka d-diversi perjodi preskrittivi applikabbli ghall-cirkostanzi specjali. Bhal per ezempju insibu l-preskrizzjonijiet ta' ghaxar snin, u ta' tletin u erbghin sena. Kif ukoll insiebu dawk il-preskrizzjonijiet il-qosra fejn l-azzjoni taqa' bid-dekors ta' perjodi ta' sena, tmintax-il xahar, sentejn u hames snin. L-istitut tal-preskrizzjoni ghalhekk ma huwa xejn aktar hlief r-rizultat ta' ezercizzju maghmul mil-legislatur bil-ghan li jiddetermina darba ghal dejjem dawk id-drittijiet li qabel id-dekors taz-zmien jkunu incerti jew li jillibera d-debitur minn kull theddid ta' azzjoni wara t-trapass taz-zmien.

Fit-titolu XXV imbaghad insibu l-mod kif dan il-perjodu preskrittiv jista' jigi sospizz jew interrot biex b'hekk jew dak il-perjodu ma jibdiex jidekorri jew jerga jibda mixi mil-gdid kemm il-darba jkun hemm ksur tal-perjodu ta' preskrizzjoni. Izda fl-istess titolu ma hemmx xejn li jitkellem dwar "*termini ta' dekadenza"* jew "*perentorjeta'"* tal-perjodi ta' preskrizzjoni hemm imsemmija. Dawn it-termini jirrizultaw minn partijiet ohra tal-ligi nostrana fejn il-Legislatur ried li dak il-perjodu stabbilit biex ssir xi haga "*cioe il-perjodu preskrittiv*", jkun definiti b'mod li dan la jkun sospiz u lanqas ma jista' jigi interrott. Bhal per ezemplu it-terminu ghall-appell minn sentenza tal-Prim Awla (Art. 251 Kap 12), it-termini ghal talba ghar-ritrattazzjoni (Art. 819 Kap 12), jew ukoll t-terminu moghti lill-konjugi biex jattakka l-validita' ta' att maghmul mill-konjugi l-iehor (art. 1326 Kap 16), u kazi ohra simili.

It-Titolu I tat-Taqsima IV tal-Kap 13 tal-Ligijiet ta' Malta jitkellem "*Fuq il-preskrizzjoni u fuq ir-ragunijiet li ghalihom m'hemmx jedd ta' azzjoni f'xi hwejjeg kummercjali."* Skond it-tezi attrici fil-kaz odjern wiehed ghandu jifhem li l-uzu tal-kelma "*preskrizzjoni"* fil-preambolu ghall-artikoli 541 sa 546 jissoggetta dak kollu li hemm provdut ghall-provedimenti tat-Titolu XXV tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta b'mod li kull terminu hemm stabbilit huwa wiehed preskrittiv u cioe jista' jkun sospizz jew interrot. Dan pero'

ma jidhirx li hu l-kaz billi l-ewwel artikolu tat-Titolu I tat-Taqsima IV tal-Kap 13 ma jhalli ebda dubbju x'ried il-legislatur. Infatti huwa hemm dikjarat, bla ebda dubbju ta' xejn, li z-*zmienijiet kollha stabbiliti b'disposizzjoni ta' dan il-Kodici ghall-ezercizzju ta' azzjonijiet jew regressi li gejjin minn atti kummercali,**huma perentorji*** ....." Isegwi li l-azzjonijiet li jirrigwardaw "*operazzjoni dwar kambjali"* li, skond il-paragrafu (c) ta' l-artikolu 5 tal-Kap 13 tal-Ligijiet ta' Malta, huma atti ta' Kummerc, ma jistghux hlief jintlaqtu bit-terminu "*perentorju"* ossia "*ta' dekandenza"* u l-kelma "preskrizzjoni" uzata fl-artikolu 542 tal-Kap 13 hija biss intiza biex tindika t-terminu li fih ghandha tingieb l-azzjoni.

Illi mil fuq espost din il-Qorti hija tal-fehma li l-ewwel eccezzjoni sollevata mill-konvenuti hija gustifikata billi l-azzjoni hija perenta stante d-dekors taz-zmien utili ghall-presentata tac-citazzjoni.

Ghar-ragunijiet fuq moghtija l-Qorti tilqa' l-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti u konsegwentement tichad it-talbiet attrici.

Bl-ispejjes kontra l-attur.

Onor Imhallef Albert J. Magri